

AÇIK VE UZAKTAN ÖĞRENMEDE ÖĞRENENLERİN SOSYAL BULUNUŞLUK DÜZEYLERİNİN, ETKİLEŞİM ÖRÜNTÜLERİNİN VE ÖĞRENME MALZEMELERİ TERCİHLERİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF LEARNERS' SOCIAL PRESENCE LEVELS, INTERACTION PATTERNS AND LEARNING MATERIALS PREFERENCES IN OPEN AND DISTANCE LEARNING

Mesut AYDEMİR

Anadolu Üniversitesi

Açıköğretim Fakültesi

mesutaydemir@anadolu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-2035-1292

ÖZ

ABSTRACT

Geliş Tarihi:

26.04.2024

Kabul Tarihi:

08.08.2024

Yayın Tarihi:

29.09.2024

Anahtar Kelimeler

Sosyal bulunuşluk etkileşim türleri açıköğretim sistemi öğrenme malzemesi canlı dersler

Keywords

Social presence interaction types open education system, learning material live sessions

Bu çalışmada Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemindeki öğrenenlerin sosyal bulunuşluk düzeyleri tercih edilen etkileşim türleri ve öğrenme malzemelerinin kullanım durumunu incelenmiştir. Nicel araştırma yöntemi kesitsel tarama deseninin kullanıldığı çalışmada veriler 2022-2023 öğretim yılı bahar döneminde Açıköğretim Sistemi Öğrenme Yönetim Sistemi üzerinden çevrimiçi ortamda toplanmıştır. Araştırma verileri 1617 gönüllü katılımcıdan toplanmıştır. Araştırma bulguları, yüksek sosyal bulunuşluğa sahip öğrenenlerin, diğer öğrenenler ve eğitmenle iletişim ve etkileşim kurarak derslerine aktif olarak katıldıklarını göstermiştir. Buna karşılık, düşük sosyal bulunuşluğa sahip öğrenenler öğrenme malzemelerini kendi kendilerine çalışmayı tercih etmiştir. Ayrıca, yüksek sosyal bulunuşluğa sahip öğrenenler görsel, işitsel, görsel-işitsel ve etkileşime dayalı öğrenme malzemeleri tercih ederken, düşük sosyal bulunuşluğa sahip öğrenenler metin tabanlı malzemelere yönelmiştir. Soru tabanlı öğrenme malzemeleri hem yüksek hem de düşük sosyal bulunuşluğa sahip öğrenenler tarafından eşit derecede tercih edilmiştir. Sonuç olarak hem çevrimiçi öğrenme ortamı hem de öğrenme malzemeleri içinde canlı derslerde sosyal bulunuşluğu artıran etkinliklerin dahil edilmesi önemli kabul edilebilir. Canlı derslerin bu tür etkinliklerle zenginleştirilmesi, tüm öğrenenler için daha çekici ve etkileşimli bir öğrenme deneyimi yaratabilir. Araştırma sonuçları tartışılmış ve gelecek araştırmalar için öneriler sunulmuştur.

In this study, the social presence levels of learners in Anadolu University Open Education System, preferred interaction types and the use of learning materials were examined. In the study, in which quantitative research method cross-sectional survey design was used, data were collected online through the Open Education System Learning Management System in the spring semester of the 2022-2023 academic year. Research data were collected from 1617 volunteer participants. The findings of the study showed that learners with high social presence actively participated in their courses by communicating and interacting with other learners and the instructor, whereas learners with low social presence preferred to study the learning materials on their own. Moreover, learners with high social presence preferred visual, auditory, audio-visual and interactive learning materials, while learners with low social presence preferred text-based materials. Question-based learning materials were equally preferred by both high and low social presence learners. In conclusion, it can be considered important to include activities that increase social presence in live lessons both as an online learning environment and in learning materials. Enriching live lessons with such activities can create a more engaging and interactive learning experience for all learners. The results of the study are discussed and suggestions for future research are presented.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1474093>

Atıf/Cite as: Aydemir, M. (2024). Açık ve uzaktan öğrenmede öğrenenlerin sosyal bulunuşluk düzeylerinin, etkileşim örüntülerinin ve öğrenme malzemeleri tercihlerinin incelenmesi. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 14(3), 1322-1342.

Giriş

Açık ve uzaktan öğrenme, öğrenenlere esnek ve ekonomik bir öğrenme fırsatı sunması ve hayat boyu öğrenmeyi desteklemesi açısından önemli bir yere sahiptir. Bu özelliği ile öğrenenlere eğitim hedeflerini gerçekleştirme fırsatı sunmakta ve eğitimin demokratikleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, çevrimiçi öğrenme ortamlarının ortaya çıkmasını sağlayarak eğitime bakış açısını önemli ölçüde etkilemiştir. Bu ortamlar, eğitim içeriklerinin aktarılması ve bu içeriklere erişilebilirliği kolaylaştırarak öğrenenlerin kendi öğrenme hedeflerine ulaşmada aktif rol almalarını sağlamıştır. Etkileşim, bu dijital ortamlarda öğrenenlerin çevrimiçi deneyimlerini zenginleştirmelerine katkıda bulunan açık ve uzaktan öğrenmenin önemli bir bileşenidir (Caprara ve Caprara 2021).

Giderek artan çevrimiçi öğrenme ortamları bağlamında, açık ve uzaktan öğrenenlerin akademik deneyimlerini şekillendiren bağlantıları, etkileşim türlerini ve tercih edilen öğrenme malzemelerini anlamak önemlidir (Miao ve Ma, 2022). Özellikle, çeşitli araştırmalarda kişilik özelliklerinin, motivasyonun ve öz düzenleme becerisinin çevrimiçi öğrenmedeki başarı üzerindeki rolü araştırılmış ve bu özelliklere bağlı olarak değişen etkileşim türlerine vurgu yapılmıştır (Yu, 2021). Öğrenenlerin eğitim içeriğiyle etkileşimleri, bilgiyi yapılandırma ve anlamının kolaylaştırılmasında kritik bir rol oynamakla birlikte öğrenenlerin öğretmenlerle etkileşimleri, eğitim kurumlarında öğrenen memnuniyetini ve akademik performansı artırmak için gereklidir (Lin vd., 2016). Ayrıca, Peacock ve diğerleri (2020) tarafından vurgulandığı üzere aidiyet, öğrenenler için katılım düzeylerini, etkileşimlerini ve genel öğrenme yolculuklarını büyük ölçüde etkileyen önemli bir belirleyicidir. Dolayısıyla, tüm bunları göz önünde bulundurarak sosyal bulunuşluk düzeyleri, etkileşim türleri ve öğrenme malzemeleri tercihi arasındaki ilişkiyi anlamak, eğitimcilerin ve öğretim tasarımcılarının öğrenenlerin öğrenme süreçlerine katılımlarını teşvik etme ve motivasyonlarını artırma yaklaşımlarını özelleştirmelerine ve bu sayede öğrenenlerin akademik hedeflerini gerçekleştirmelerine yardımcı olacaktır.

Araştırma toplulukları (AT) modeli, öğrenenlerin farklı ortamlardaki öğrenme deneyimlerini geliştirmedeki etkinliği ile yaygın olarak kabul görmektedir. Geng vd. (2019)'a göre bu çerçevede, farklı etkileşim biçimlerinin genel öğrenme sürecini ve öğrenen katılımını nasıl etkilediğini anlamaya yönelik bir yaklaşım sunmakla birlikte ideal bir öğrenme ortamı oluşturmada sosyal, bilişsel ve öğretim bulunuşluğunun önemine vurgu yapmaktadır. Eğitimciler, öz düzenlemeyi ön plana çıkaran Araştırma Toplulukları gibi modelleri kullanmak suretiyle sosyal bulunuşluk farkındalığını artırmaya yönelik yöntemler kullanarak başarılı öğrenme çıktılarını teşvik eden destekleyici sanal öğrenme toplulukları oluşturabilirler. Öğrenen katılımını sağlamak, toplulukları desteklemek ve güçlü bir öğrenen bulunuşluğu sağlamak gibi sosyal bulunuşluğu geliştirmeye odaklanan stratejiler, açık ve uzaktan öğrenmenin etkililiğinde önemli bir rol oynamaktadır (Brown ve Wilson 2016; Shannon ve Clarke 2022).

Michael Moore tarafından 1993 yılında ortaya atılan Etkileşimsel Uzaklık (Transactional Distance) kuramına göre açık ve uzaktan öğrenme bağlamında öğretmenler ve öğrenenler arasındaki psikolojik ve iletişimsel uzaklığın azaltılmasının önemi vurgulanmaktadır (Harnisch ve Taylor-Murison, 2011). Bu kuram temelinde bireyler arası iletişimi kolaylaştıran teknolojilerin bu etkileşimsel uzaklığın azaltılması ve öğrenme deneyiminin geliştirilmesinde önemli bir rol oynadığını öne sürülmektedir (Loke, 2015). Ayrıca bu kuram, öğrenenler ve öğretmenler arasındaki algılanan uzaklığı şekillendirmede diyalog, yapı ve öğrenen özerkliğinin rollerini de vurgulamaktadır (Fabian vd., 2022). Jung (2001) ise öğretmenlerin bu unsurlara odaklanarak açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında daha ilgi çekici ve destekleyici bir öğrenme ortamı oluşturabileceklerini ifade etmektedir.

Tüm bu faktörleri göz önünde bulunduran ve sosyal bulunuşluk seviyeleri, etkileşim biçimleri ve öğrenme materyalleri tercihleri arasındaki ilişkiyi anlayan eğitimciler ve öğretim tasarımcıları, öğrenen katılımını ve motivasyonunu artırmak ve öğrenme deneyimini en üst düzeye çıkarmak için öğretim stratejilerini gözden geçirmelidirler. Bu şekilde kapsamlı bir bakış açısı, çeşitli öğrenenlerin ihtiyaçlarına ve tercihlerine uygun daha cazip ve verimli çevrimiçi öğrenme ortamlarının geliştirilmesine yardımcı olacaktır. Bu bağlamda çalışmada, sosyal bulunuşluk düzeylerinin açık ve uzaktan öğrenenlerin etkileşim ve öğrenme malzemesi tercihlerini nasıl etkilediği araştırılarak halihazırda bilimsel bakış açısının geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bakış açıları, etkileşim yöntemlerini destekleyen bağlantıları teşvik etmeye ve öğrenme malzemelerini öğrenenlerin ihtiyaç ve tercihlerine göre özelleştirmeye yardımcı olabilir. Nihayetinde bu çalışmanın bulguları, öğretim yöntemlerini geliştirip öğrenen katılımını sağlayarak açık ve uzaktan öğrenmede başarıyı artırabilir. Bu bağlamda bu çalışmanın temel amacı eğitimcilere ve öğretim tasarımcılarına, açık ve uzaktan öğrenme faaliyetlerine katılan bireyler için ilgi çekici ve etkili öğrenme ortamları tasarlamak için gereken bilgileri sağlamaktır.

Sosyal Bulunuşluk

Sosyal bulunuşluk kavramı, sanal bir öğrenme topluluğunda tüm katılımcıların bir aidiyet duygusu oluşturup birbirleri arasında bir ilişki sürdürmesini sağlaması bağlamından önemlidir. Çok sayıda çalışma, sosyal bulunuşluğun çevrimiçi derslerde rahatlık, duygusal bağlantılar, katılım, motivasyon ve akran desteği sağlamada hayati önem taşıdığını göstermektedir (Akcaoğlu ve Lee, 2016; Cleveland-Innes ve Campbell, 2012; Shatila, 2023). Dahası, sosyal bulunuşluk, açık ve uzaktan öğrenmede artan öğrenci katılımı, daha iyi öğrenme kalitesi ve birbirine daha bağlı toplulukların oluşmasında önemli ölçüde ilişkilidir (Fiock, 2020). Açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında sosyal bir topluluğun fiziksel olarak var olmadığı gerçeği göz önüne alındığında, bu ortamı sanal ortamda sağlamak için sosyal bulunuşluğu geliştirmek çok önemlidir. Bu açıdan bakıldığında Öztok ve Kehrwald, (2017) öğrenenlerin yüksek düzeyde bir sosyal bulunuşluk deneyimlediklerinde, aktif katılım, anlamlı etkileşimlerde bulunma ve topluluk duygusunu geliştirme olasılıklarının daha yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Sosyal bulunuşluk, öğrenenlerin öğrenme deneyiminin etkililiği ve memnuniyeti hakkındaki algılarını şekillendirdiği için (Richardson ve Swan, 2019; Mykota ve Duncan, 2007) etkili bir çevrimiçi eğitim ortamı tasarlamada oldukça önemlidir. Cui ve Wang (2023) tarafından vurgulandığı üzere, sosyal bulunuşluk, öğrenenlerin bilişsel bulunuşluğu ve genel öğrenme çıktıları üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Sosyal bulunuşluğun tanımı, bu kavramın teorik perspektifine ve uygulamasına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bu nedenle, açık ve uzaktan öğrenme bağlamında sosyal bulunuşluk, katılımcıların kendilerini sosyal ve duygusal olarak açık ve şeffaf bir şekilde ifade etme yeteneği olarak tanımlanır ve tercih edilen ortamda bireylerin kendilerini yüz yüze ortamlardaki gibi gerçek bir şekilde ifade etmelerine imkan tanır (Armellini ve Stefani, 2015). Bireyler arası etkileşimler açısından Caprara ve Caprara (2021) sosyal bulunuşluğu, öğrenenlerin ortamdaki diğer bireylerin varlığını algılama ve kendilerini uyumlu bir öğrenme grubuna dahil etme biçimi olarak tanımlar. Burada önemli olan, çevrimiçi bir öğrenme ortamında sosyal bulunuşluğun, öğrenenler arasında bir topluluk, güven ve işbirliği sağlaması ve teşvik etmesidir (Kreijns vd. 2021).

Açık ve uzaktan öğrenmede sosyal bulunuşluk kavramı çok yönlüdür ve içerdiği etmenler açısından çeşitlilik gösterir. Çevrimiçi öğrenme platformları ile dersin tasarımı ve yapısı, çevrimiçi öğrenme bağlamında sosyal bulunuşluk üzerindeki en önemli etkilerdir (Akcaoğlu ve Lee, 2016). Huang vd. (2018), etkili bir öğretim tasarımının çevrimiçi öğrenme ortamlarında sosyal bulunuşluğu ve dolayısıyla bilişsel bağlılığı doğrudan ve dolaylı olarak etkilediğine vurgu yapmaktadır. Geng vd. (2019) ise öğrenme motivasyonunun, öğrenenin karma veya tamamen çevrimiçi ortamlarda gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmaksızın sosyal bulunuşluğu olumlu yönde etkilediğini ifade etmektedir.

Çevrimiçi öğrenme deneyimini kolaylaştırma bağlamında etkileşimli canlı dersler ve metin üzerinde notlar almayı sağlayan sosyal not yazım araçlarına vurgu yapılmaktadır (Cui ve Wang, 2023). Bu araçlar öğrenci katılımını, topluluk oluşturmayı ve iletişimi teşvik etmekte, bu da bilişsel bulunuşluğun artmasına ve daha iyi öğrenme çıktılarını yol açmaktadır (Cui ve Wang, 2023; Wang ve Chen, 2013). Örneğin, çevrimiçi öğrenme ortamlarında sıklıkla kullanılan öğrenme yönetim sistemleri (ÖYS) ve video konferans araçları, öğrenenlerin diğer öğrenenlerle etkileşime girmesine yardımcı olan, iletişimi ve topluluk duygusunu geliştirebilen, böylece sosyal bulunuşluğu ve öğrenmeyi artıran özellikler sunmaktadır. Ayrıca, video konferans araçlarında gerçek zamanlı gerçekleştirilen canlı derslerde bir etkileşim ve iletişim sayesinde öğrenenler ve eğitimciler arasında gerçek zamanlı bilgi alışverişi ve aktif katılım gerçekleşmektedir.

Sosyal bulunuşluğu artırmak için ÖYS'lere entegre edilmiş sohbet, tartışma forumları, bloglar ve işbirliğine yönelik wiki sayfaları gibi farklı iletişim araçları da bulunmaktadır. Tüm bu araçlar öğrenenlerin fikir, görüş ve duygu alışverişinde bulunmalarına olanak tanıyarak bilgi paylaşım süreçlerini kolaylaştırır ve bir topluluk olarak aidiyet duygusu oluşturmaya yardımcı olur. Öte yandan, canlı dersler video, ses ve ekran paylaşımı gibi etkileşimli iletişim araçlarını barındırdığı için ÖYS'lere kıyasla daha organize bir sosyal ortam sunar. Oh ve diğerlerinin (2018) belirttiği gibi, öğrenenler canlı derslerde birbirlerini görüp ve kimin konuştuğunu anlayabilir ve duygularını birbirlerine ve eğitime ifade edebilirler.

Canlı Derslerde Sosyal Bulunuşluk

Canlı derslerde sosyal bulunuşluğun tam olarak anlaşılabilmesi için, eşzamanlı çevrimiçi etkileşimlerde öğrenenlerin sosyal bulunuşluğa ilişkin algı ve yaklaşımlarının incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Martin ve diğerleri (2012) tarafından yapılan bir çalışma, sanal ortamlarda gerçek zamanlı iletişim yoluyla öğrenen

etkileşiminin ve öğrenmenin nasıl kolaylaştırıldığını vurgulayarak, öğrenen katılımı ve öğrenmeyi teşvik etmede canlı derslerdeki etkileşimin önemi vurgulanmaktadır. Bu durum, çevrimiçi ortamda sosyal bulunuşluğun zenginleştirilmesi için bir strateji olarak katılımın gerekliliğine işaret etmektedir.

Ayrıca, Sederevičiūtė-Pačiauskienė vd. (2022)'ye göre, öğrenenler web kameraların kapatılmasını canlı derslerde katılımın azalması olarak algılamaktadır. Buna ek olarak, Guichon ve Cohen (2014) web kameralarının çevrimiçi etkileşim algısı üzerindeki önemini araştırmış ve kameranın varlığının öğrencilerin etkileşimi çok daha olumlu algılamasını sağladığını ortaya koymuştur. Bu çalışmalar, eşzamanlı çevrimiçi öğrenmede sosyal bulunuşluk ve katılım için video iletişimi şeklinde görsel unsurların eklenmesinin önemine işaret etmektedir. Sanal ortamda görsel öğelerin bulunmaması veya az bulunması, işbirliğine vurgu yapan sosyal bulunuşluğun önemini ortaya çıkarmaktadır.

Wang ve diğerlerinin (2021) yürüttüğü çalışma, öğretim tasarımının üniversite öğrencileri arasındaki katılım ve etkinlik düzeyine katkı sağlayan bir faktör olduğunu açıkça ifade etmektedir. Etkili tasarım yöntemlerinin kullanılması, öğrenci katılımını artırma ve öğrenme topluluğu içinde bir bağlılık duygusunu teşvik etme potansiyeline sahiptir. Araştırmada, öğretim tasarımının öğrenci katılımının temel taşı olarak algılanması gerektiği öne sürülmektedir. Chen vd., (2019)'un çalışmasında ise ekran kolaylaştırma tekniklerinin kullanılmasının bilişsel bulunuşluğu olumlu yönde etkilediği gösterilmiş ve ekran etkileşimlerinin sosyal bulunuşluğu desteklemedeki öneminin altı çizilmiştir. Claypoole vd., (2019), bu tekniklerin stres ve iş yükü gibi olumsuz faktörleri azaltarak dikkat verme performansını artırabileceğini ifade etmiştir. Feinberg ve Aiello (2006) ise sınav kaygısı ve aşırı dikkat yükü gibi faktörlerin öğrenenlerin canlı derslere katılımını ve performansını etkilediğine vurgu yapmıştır.

Benzer şekilde, öz-yönelimli öğrenme yeteneği ve teknolojiye hazır olma gibi öğrenen özellikleri de öğrenen davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Geng vd., 2019). Öğrenen özelliklerinin ve teknolojiye hazır olma göstergelerinin daha iyi anlaşılması, açık ve uzaktan öğrenmede sosyal bulunuşluğu artırmak için tasarlanmış etkinliklere yol gösterecektir. Ayrıca, grup etkinlikleri ve ekran etkileşimleri, öz yönlendirmeli süreçleri yönetmek ve sosyal bulunuşluğu desteklemek için önemlidir (Vrieling-Teunter vd., 2022). Artan sosyallik ve ekran etkileşimi, çevrimiçi etkileşimi teşvik eden işbirlikçi ve etkileşimli bir sanal atmosfer oluşturabilir ve bu da öğrenen katılımını ve devamlılığını artırabilir.

Buna ek olarak, araştırmacıların, sosyal bağlantı ve empatinin çevrimiçi öğrenmede desteklenmesini sağlamada eğitimcilerin buldukları katkısındaki ayrılmaz rollerinin farkına varmaları önemlidir. Kopus ve diğerlerine (2021) göre, öğretmenler faydalı rehberlik destek sağlayıp yoğun etkileşimli bir öğrenen hayatı oluşturmak suretiyle sosyal bulunuşluğun en üst düzeye çıkarılmasında önemli bir etkiye sahiptir.

Eğitimciler bu sayede bu ve daha fazla değişkeni kavrayıp kullanarak, sosyal bulunuşluğu artıran ve bir bütün olarak eğitim sürecini önemli ölçüde geliştiren büyüleyici ve cazip çevrimiçi öğrenme ortamlarını etkili bir şekilde oluşturabilir ve yürütebilirler.

Öğrenme Malzemesi Tercihini Etkileyen Faktörler

Öğrenenlerin öğrenme malzemelerine ilişkin tercihleri, eğitim içeriğiyle etkileşime girmelerini ve istekli olmalarını kolaylaştırabilecek çok sayıda boyutu içeren geniş bir faktör yelpazesi tarafından belirlenir. Alan yazında öğretim tasarımı, öğrenme bağlamları, öğrenen özellikleri, etkileşim ve bireysel tercihlerin bireyselleştirilmiş öğrenmede malzeme tercihlerini belirleme ve öğrenenlerin farklı öğrenme malzemelerini kullanmalarında eşit derecede önemli olduğunu vurgulamaktadır. Öğrenenlerin malzeme tercihlerini belirleyen en önemli faktörlerden biri öğrenme malzemelerinin yapısını, organizasyonunu ve sunumunu etkileyen tasarım boyutudur (Brockman vd., 2020). Uygun tasarlanmış malzemelerin öğrenenlerin katılımını ve motivasyonunu artırarak bu öğrenme malzemelerinin sonradan tercih edilmesini olumlu etkileyebilir. Bir diğer belirleyici unsur, öğrenme tekniği, öğrenen eğilimleri ve önceden edinilmiş bilgileri de içeren öğrenen özellikleridir. Marriott (2002)'ye göre, öğrenenler tarafından tercih edilen öğrenme malzemeleri onların bireysel özelliklerine de bağlıdır. Bu bakış açısı, öğretim tasarımcılarının öğrenme malzemelerini öğrenenlerin tercihlerini karşılayacak ve öğrenmelerini kolaylaştıracak şekilde özelleştirmelerini sağlayabilir.

Öğretim tasarımcıları ayrıca etkileşimli özelliklerin veya çoklu ortam unsurlarının öğrenenlerin kaynaklarla etkileşimini ve dolayısıyla belirli malzemelerin tercihini nasıl etkilediğini de göz önünde bulundurmalıdır. Sangineto vd. (2007) etkileşimli özelliklerin, sınavların, simülasyonların veya çoklu ortam içeriklerinin

öğrenenlerin ilgisini çekebileceğini ve malzemelerin hafızada tutulmasını artırabileceğini, bunun da tercihlerini etkileyebileceğini belirtmektedir. Ayrıca, bireysel tercihleri ve gereksinimleri karşılamak üzere özel olarak tasarlanan özelleştirilmiş eğitim deneyimleri de öğrencilerin seçtiği malzemeleri etkileyen bir diğer faktördür (Samardzija ve Peterson, 2015). Öğrenenlerin bireysel öğrenme stilleri ve tercihleriyle uyumlu uyarlanabilir dersler ve özel içerikler geliştirmek, içeriklere olan bağlılıklarını ve memnuniyetlerini önemli ölçüde artırabilir (Swope vd., 2008).

Açıköğretim Sistemi

Uzaktan eğitim yoluyla 1 milyondan fazla öğrenciye hizmet veren Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi, çok çeşitli e-öğrenme malzemeleri aracılığıyla öğrenen-içerik etkileşimini kolaylaştırmaktadır (Güneş vd., 2017). Bu eğitim oluşumunun merkezinde, öğrenci isteklerini karşılamak için titizlikle seçilmiş zengin bir e-öğrenme içeriği sayesinde öğrenen-içerik etkileşimi yer almaktadır. Etkileşimli modüllerden çoklu ortam malzemeleri içeren bu malzemeler, Anadolu Üniversitesi içinde bilgi yayılımının temel taşı olarak hizmet vermektedir.

Bu eğitim ekosisteminin merkezinde, öğrenenlerin bireysel öğrenme yöntemlerine göre uyarlanmış zengin eğitim kaynaklarına erişmek için bir araya geldikleri Anadolium eKampüs çevrimiçi öğrenme platformu yer almaktadır. Anadolium eKampüs platformundaki kapsamlı öğrenme kaynakları arasında, canlı dersler dinamik bir eğitim malzemesi olarak öne çıkmaktadır. Bu canlı derslerde uzman eğitimciler, öğrenenlerin dikkatini çekmek ve daha derin bir öğrenmeyi sağlamak için görsel-işitsel araçlardan yararlanarak ders malzemelerinden türetilen içerikler hazırlamaktadır. Bu canlı dersler boyunca eğitimciler ve öğrenenler arasında anlık etkileşim fırsatı sağlanmaktadır. Eğitimciler, canlı dersler sırasında öğrenenlerin sorularını ve merak ettikleri konuları aktif bir şekilde ele alarak işbirlikçi ve katılımcı bir öğrenme deneyimi sağlamaktadır (Öztürk vd., 2023).

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı, Açıköğretim Sisteminde 2022-2023 bahar döneminde gerçekleştirilen video konferans destekli canlı derslerde öğrenenlerin sosyal bulunuşluklarının, ders çalışırken tercih ettikleri etkileşim türleri ile öğrenme malzemesi seçme tercihleri üzerinde bir rolünün olup olmadığının incelenmesidir. Bu bağlamda çalışmada öğrenenlerin söz konusu dönemdeki canlı derslerde hissettikleri sosyal bulunuşluklarının, ders çalışırken tercih ettikleri etkileşim türleri ile öğrenme malzemesi seçme tercihleri açısından nasıl bir farklılık gösterdiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma, öğrenenlerin Açıköğretim sistemindeki canlı derslerde hissettikleri sosyal bulunuşluğu inceleyen ilk araştırma olması ve öğrenenlerin sosyal bulunuşlukları ile ders malzemelerini kullanırken tercih edilen etkileşim türleri ve öğrenme malzemesi seçim tercihleri kapsamında değerlendirmesi bakımından önem taşımaktadır. Açıköğretim sistemindeki derslerde bir öğrenme malzemesi türü olan canlı derslerde sosyal bulunuşluğu inceleyen bir çalışmanın daha önce yapılmaması karar vericilerin alacakları kararlara yön verecek olması ile Açıköğretim faaliyeti yürüten diğer üniversitelere bir öğrenme malzemesi olarak canlı derslerde sosyal bulunuşluk hakkında yol göstermesi açısından bu çalışma özgünlük taşımakta ve çalışmanın alandaki eksikliği kapatabileceği değerlendirilmektedir.

Ayrıca çalışmanın, sosyal bulunuşluğu öğrenenlerin ders çalışırken tercih ettikleri etkileşim türleri ve öğrenme malzemesi seçme tercihleri kapsamında incelediği için;

- a) Etkileşim türlerinin doğru bir şekilde yapılandırılması,
- b) Öğrenenlerin öğrenme stilleri açısından farklı etkileşim türlerinin canlı derslerde sosyal bulunuşluk üzerinde nasıl bir role sahip olduğunun tespit edilmesi ile
- c) Canlı dersler aracılığıyla etkili öğrenmenin teşvik edilmesinde yararlanılacak stratejilerin belirlenmesinde bu alanda paydaşlardan olan teknik, akademik ve yönetici personele yol gösterebileceği düşünülmektedir.

Bütün bu bilgiler göz önüne alındığında çalışmada aşağıdaki araştırma sorularına yanıtlar aranmıştır:

- Öğrenenlerin tercih ettikleri etkileşim türleri açısından sosyal bulunuşlukları anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?
- Öğrenenlerin tercih ettikleri malzeme türleri açısından sosyal bulunuşlukları anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Çalışmada nicel araştırma yöntemi benimsenerek bu yöntemin alt desenlerinden kesitsel tarama modeli işe koşulmuştur. Kesitsel tarama modeli, birimleri doğrudan temsil ederek bir evrenin alt örneklemelerindeki mevcut eğilim ve tutumların değerlendirilmesini sağlayan nicel bir araştırma yaklaşımıdır. (Creswell, 2014). Çalışmada, 2022-2023 Bahar döneminde Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde Anadolium eKampüs platformunda sunulan canlı derslere katılan öğrenenlerin sosyal bulunuşluklarını araştırmak için bu desen kullanılmıştır. Çalışma, öğrenenlerin ders çalışma sırasında tercih ettikleri etkileşim türlerine ve öğrenme malzemelerini seçme tercihlerine odaklanmıştır.

Katılımcılar

Bu çalışmada Açıköğretim Sisteminin Anadolium eKampüs platformunda öğrenenlere sunulan malzeme türü olarak canlı ders oturumlarında sosyal bulunuşluğu incelediği için çalışmanın evrenini 2022 – 2023 Bahar Yarıyılında canlı ders oturumlarına en az bir kez katılmış öğrenenler oluşturmaktadır. 2022 – 2023 Bahar Yarıyılında Açıköğretim Sisteminde 583 ders, 12 haftalık bir sürede başarıyla yürütülmüştür. Bu nedenle çalışmadaki inceleme aralığı, gerçekleştirilen 12 haftalık canlı ders oturumlarıyla sınırlıdır.

Canlı ders oturumlarının son 2 haftasında öğrenenlere Anadolium eKampüs platformu üzerinden çevrimiçi araştırma anketi sunulmuş, canlı derslere en az 1 kez katılan öğrenenlerin bu anketi gönüllü olarak doldurmaları sağlanmıştır. Buna göre çalışmada amaca uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaca uygun örneklemede evrende yer alan ve araştırmanın amacına hizmet edebilen erişilebilir birimler örnekleme katılmaktadır (Başaran, 2017). Çalışmaya gönüllü olarak katıldığını bildiren 1617 katılımcıdan veri toplanmıştır. Erişim sağlanan 1617 kişi, bu çalışmanın örneklemini temsil etmektedir.

Veri Toplama

Araştırma verileri anket yöntemi ile elde edilmiştir. Söz konusu anketin bağlantı adresi katılımcılara, Google Anketler aracılığıyla Anadolium eKampüs platformu üzerinden ulaştırılmıştır. Çalışmada *sosyal bulunuşluk* (Kılıç-Çakmak vd., 2014) ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçek, 17 maddeden oluşan, üç faktöre sahip, 5'li Likert tipi derecelendirmesi olan bir ölçektir (1 = Hiç Katılmıyorum; 5 = Tamamen Katılıyorum). Söz konusu ölçek bu çalışma kapsamında uyarlanırken Açıköğretim Sisteminde farklı görevler almış, yönetici, akademik ve teknik personelin görüşleri de göz önünde bulundurulmuştur. Bu süreçte alan uzmanlarının önerileri doğrultusunda ölçekten 1 madde çıkarılmıştır (sohbet ekranında farklı renklerde yazılar kullanırım). Açıköğretim Sisteminde canlı derslerin yapıldığı platformun sohbet ekranında böyle bir özellik bulunmamaktadır. Bu yaklaşım ile canlı ders etkinliklerinde hem akademik hem de uygulama aşamalarında katkı sağlamış paydaşların bakış açılarını da değerlendirerek kapsam geçerliliği sağlamak hedeflenmiştir.

Diğer taraftan etkileşim türleri değişkeni öğrenen-öğrenen, öğrenen-öğreten ve öğrenen-içerik olmak üzere Özsarı ve Aydın'ın (2021, s. 8) çalışmasından uyarlanarak kullanılmıştır. Son olarak, öğrenme malzemesi tercihleri değişkeni ise Açıköğretim Sisteminde öğrenenlere sunulan derslerden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Öğrenenlere 1) *ders çalışırken bu malzemeyi tercih ederim*, 2) *ders çalışırken bu malzemeyi tercih etmem* ve 3) *aldığım derslerde bu malzeme yoktu* olmak üzere üç şıktan oluşan seçenek sunulmuştur.

Veri Analizi

Verilerin analizinde IBM SPSS 25 yazılımı kullanılmıştır. Sosyal bulunuşluk ölçeğinin geçerliği açılımlayıcı faktör analizi kullanılarak ve güvenilirliği Cronbach Alpha güvenilirlik analizi kullanılarak sağlanmıştır. Bu ölçeğin katılımcıların ders çalışırken tercih ettikleri etkileşim türleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını test edebilmek için tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Öğrenme malzemesi tercihleri açısından farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla bağımsız örneklem t-test istatistiklerinden yararlanılmıştır.

Bulgular

Çalışmada 1617 katılımcıda veri toplanmıştır. Verilerin toplanmasından sonra gerçekleştirilecek analizler için verinin normallik kontrolü adımına geçilmiştir. Tek değişkenli normalliğin kontrolünde Kim (2013) tarafından önerilen eğiklik ve basıklık değerleri incelenmiştir. Bu amaçla çalışmada kullanılan ölçeklere yönelik maddelerle

ilgili mutlak eğiklik ve basıklık değerlerinin 2,0 eşik değerinin altında kalarak tek değişkenli normalliğin sağladığı tespit edilmiştir.

Çalışmada ayrıca Arifin (2015) tarafından önerilen yaklaşım çok değişkenli normalliğin kontrolü amacıyla kullanılmıştır. Buna göre ölçekteki maddelerin Mahalanobis uzaklıkları hesaplandıktan sonra madde sayısına göre $p < 0,001$ anlamlılığında bulunan kritik ki-kare eşik değerini aşan uzaklıklar etkili gözlem olarak değerlendirilip veri setinden çıkarılmaktadır (Arifin, 2015). Yapılan incelemelerde toplanmış verilerde madde sayısı olarak $p < 0,001$ anlamlılığında yer alan eşik değerleri toplamda 45 verinin aştığı görülmüş ve bu veriler veri setinden çıkarılmıştır. Kalan 1572 veri ile veri setinin tek ve çok değişkenli normallik için bir sorun oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcılara Yönelik Bulgular

Çalışmaya katılım gösteren öğrenenlerin %50,4'ü kadın ve %49,6'sı erkektir. Öğrenenlerin yaşları ağırlıklı olarak 20-29 yaş arasında dağılım göstermektedir. (%41,2) Öğrenenler Açıköğretim Sisteminde çoğunlukla önlisans türünde bir programa kayıtlıdır (%78,7). Öğrenenler Anadolu eKampus'te yoğun ders çalışırken ağırlık olarak ortalama 3-4 saat arasında süre geçirmektedir (%39,2). Diğer taraftan, öğrenenlerin Açıköğretim derslerine çalışırken ilk, ikinci ve üçüncü olarak tercih ettikleri ders çalışma biçimi “dersin öğrenme malzemelerine kendi kendilerine çalışmaları” olmuştur (sırasıyla %81,7; %53,8; %52,0). Bu bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıları Demografik Özellikleri

Demografik Değişken	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	792	50.4
	Erkek	780	49.6
	Toplam	1572	100.0
Yaş	18-19 yaş	79	5.0
	20-29 yaş arası	648	41.2
	30-39 yaş arası	473	30.1
	40-49 yaş arası	231	14.7
	50 yaş ve üstü	141	9.0
	Toplam	1572	100.0
Kayıtlı Olunan Program Türü	Lisans	335	21.3
	Önlisans	1237	78.7
	Toplam	1572	100.0
Anadolom eKampüs'te Yoğun Ders Çalışılırken Geçirilen Ortalama Süre	1 saatin altında	128	8.1
	1-2 saat arasında	511	32.5
	3-4 saat arasında	616	39.2
	5-6 saat arasında	225	14.3
	7 saat ve üstünde	92	5.9
	Toplam	1572	100.0
Açıköğretim Derslerine Çalışılırken İlk Tercih Edilen Ders Çalışma Biçimi	Dersi alan diğer öğrencilerle iletişime-etkileşime geçerek çalışırım.	46	2.9
	Dersin öğrenme malzemelerine kendi kendime çalışırım.	1285	81.7
	Dersin öğretim elemanı ile iletişime-etkileşime geçerek çalışırım.	241	15.4
	Toplam	1572	100.0
Açıköğretim Derslerine Çalışılırken İkinci Tercih Edilen Ders Çalışma Biçimi	Dersi alan diğer öğrencilerle iletişime-etkileşime geçerek çalışırım.	193	12.3
	Dersin öğrenme malzemelerine kendi kendime çalışırım.	846	53.8
	Dersin öğretim elemanı ile iletişime-etkileşime geçerek çalışırım.	533	33.9
	Toplam	1572	100.0
Açıköğretim Derslerine Çalışılırken Üçüncü Tercih Edilen Ders Çalışma Biçimi	Dersi alan diğer öğrencilerle iletişime-etkileşime geçerek çalışırım.	454	28.9
	Dersin öğrenme malzemelerine kendi kendime çalışırım.	818	52.0
	Dersin öğretim elemanı ile iletişime-etkileşime geçerek çalışırım.	300	19.1
	Toplam	1572	100.0

Öğrenenlerin Açıköğretim Sistemi üzerinden kendilerine sunulan öğrenme malzemesi türlerini tercihleri açısından dağılımları incelendiğinde; soru tabanlı malzemeler %96,7, metin tabanlı malzemeler %97,4, görsel tabanlı malzemeler %83,1, ses tabanlı malzemeler %58,3, video tabanlı malzemeler %93,1 ve etkileşimli malzemeler %83,3 oranında tercih edildiği dikkat çekmektedir. Bu bilgiler Tablo 2'de paylaşılmıştır.

Tablo 2. Öğrenenlerin malzeme türü tercihleri

Malzeme Türü	Grup	n	%
Soru Tabanlı Malzemeler (Deneme Sınavları, Sorularla Öğrenelim, Çıkmış Sınav Soruları vb.)	Tercih etmem	41	2.6
	Tercih Ederim	1520	97.4
	Toplam	1561	100.0
Metin Tabanlı Malzemeler (Ders kitabı, üniteler, ünite özetleri vb.)	Tercih etmem	112	7.2
	Tercih Ederim	1450	92.8
	Toplam	1562	100.0
Görsel Tabanlı Malzemeler (Infografik vb.)	Tercih etmem	248	16.9
	Tercih Ederim	1218	83.1
	Toplam	1466	100.0
Ses Tabanlı Malzemeler (Sesli özet, sesli kitap, makine seslendirme vb.)	Tercih etmem	645	41.7
	Tercih Ederim	900	58.3
	Toplam	1545	100.0
Video Tabanlı Malzemeler (Canlı ders kayıtları, konu anlatım videoları vb.)	Tercih etmem	108	6.9
	Tercih Ederim	1449	93.1
	Toplam	1557	100.0
Etkileşim Tabanlı Malzemeler (Etkileşimli video, etkileşimli içerik vb.)	Tercih etmem	249	15.8
	Tercih Ederim	1245	79.2
	Toplam	1494	100.0

Not. *Aldığım derslerde bu tür malzemeler yoktu* diyen öğrenenlerin verileri çıkarılmıştır.

Kullanılan Ölçeklere Yönelik Bulgular

Çalışmada yararlanılan sosyal bulunuşluk ölçeğine yönelik geçerlik ve güvenilirlik değerlendirmeleri için açıklayıcı faktör analizi (AFA) ile Cronbach'ın alfası güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Uygulanan *Temel Bileşenler Analizi* çıkartma yöntemi ve *Varimax* döndürme yöntemi açıklayıcı faktör analizleri sonrasında KMO ve Barlett'in Küresellik Testi sonuçlarının iyi seviyede olduğu ve anlamlı çıktığı tespit edilmiştir. Yapılara ilişkin açıklanan toplam varyansların yeterli düzeyde bulunduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak yapılarla ilişkin AFA faktör yüklerinin alan yazında örneklem büyüklüğü açısından önerilen 0,5 sınır değerinin üzerinde olduğu belirlenmiştir (Hair vd., 2017). Ayrıca, yapılarla ilişkin Cronbach'ın alfası güvenilirlik katsayılarının da güvenilir aralıkta (>0,70) olduğu görülmüştür (Kalaycı, 2017). Ayrıca yapıların betimsel istatistiklerindeki aritmetik ortalamalar incelendiğinde aidiyet yapısının ortalamasının yüksek olması, öğrenenler canlı derslerde bir aidiyet duygusuna nispeten yüksek düzeyde sahip olduklarını göstermektedir. İlgili sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. AFA ve güvenilirlik katsayılarına ilişkin bulgular

Yapı ve Madde	x	s	AFY	AV (ÖD)	CA
Etkileşim (KMO = 0,900; $\lambda^2 = 9962,91$; $df = 61$; $p < 0,001$)				42.86	0.859
ETKI2. Canlı derslerde belirtilen fikirlere katılıp katılmadığıma ilişkin görüşlerimi bildiririm.	2.94	1.40	0.789	(6.00)	
ETKI1. Canlı derslerden ayrılırken diğer kişilere ayrılacağını belirten ifadeler kullanırım (iyi akşamlar, yarın görüşmek üzere, ben çıkıyorum... vb.)	2.97	1.58	0.768		
ETKI3. Canlı derslere giriş yaptığımda, ortamdaki diğer kişileri selamlarım.	2.83	1.55	0.756		
ETKI6. Fikirlerimi diğer öğrencilere açıkça ifade ederim.	3.18	1.44	0.742		
ETKI4. Canlı derslerde diğer kişilere hitap ederken isimlerini kullanırım.	3.14	1.61	0.649		
ETKI7. Canlı derslerde diğer kişilere soru sormaktan çekinmem.	3.34	1.47	0.546		
Aritmetik Ortalama	3.07	1.51	-		
Aidiyet				10.45	0.818
AIDIYET2 Kendimi diğer öğrenenlere yakın hissedirim.	3.44	1.35	0.847	(1.46)	
AIDIYET1 Kendimi canlı derslere katılan diğer öğrenenlerin bir parçası gibi hissedirim.	3.86	1.28	0.809		
AIDIYET4 Grup arkadaşlarımla birlikte anılmaktan mutlu olurum.	3.28	1.40	0.694		
AIDIYET3 Canlı derslerdeki arkadaşlarımdan bahsederken <i>biz</i> , <i>bizimkiler</i> , <i>bizim grup</i> ... vb. ifadeler kullanırım.	2.56	1.50	0.592		
Aritmetik Ortalama	3.29	1.38	-		
Duyuşsal İfadeler				7.63	0.766
DUYUSSAL4 Canlı derslerdeki arkadaşlarımla kişisel konularım hakkında konuşurum.	1.34	0.82	0.764	(1.22)	
DUYUSSAL2 Sohbet ekranından yazışırken duygularımı (kızgınlık, şaşırma... vb.) ifade etmek için büyük harfleri kullanırım.	1.81	1.21	0.725		
DUYUSSAL3 Canlı derslerdeki diğer öğrencilerle iletişimimde mizahi öğeler kullanırım.	2.19	1.30	0.725		
DUYUSSAL5 Sohbet ekranında yazışırken duygularımı ifade etmek için gülen yüz gibi ifade ikonları [:) , ;), :P] kullanırım.	2.35	1.42	0.670		
Aritmetik Ortalama	1.92	1.19	-		

Not. AFY = AFA Faktör Yüğü; AV = Açıklanan Varyans; ÖD = Özdeğer; CA = Cronbach'ın alfası.

Öğrenme Malzemesi Türü Açısından Sosyal Bulunuşluğun İncelenmesi

Gerçekleştirilen geçerlik ile güvenilirlik analizleri sonucunda araştırmada kullanılan sosyal bulunuşluk ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğu kanıtlanmıştır. Bu sonucu müteakiben araştırma sorularının cevaplanması aşamasına geçilmiştir. Öğrenme malzemesi türü açısından canlı derslerde hissedilen sosyal bulunuşluğun anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit edebilmek amacıyla bağımsız örneklem t-test istatistiği işe koşulmuştur. Analiz neticesinde Levene testi, varyansların fenomene yönelik tutum ile fenomen güveni ölçekleri bakımından homojen dağılım göstermediği için eşit olmayan varyanslar seçeneğinin anlamlılığı kullanılmış; içeriğe yönelik tutum ölçeği açısından homojen dağılım gösterdiği için de eşit varyanslar seçeneğinin anlamlılığına bakılmıştır (Pallant, 2011). Elde edilen bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrenme Malzemesi Türü Açısından Sosyal Bulunuşluğun İncelenmesi

Değişken		Grup	n	x	Standart Sapma	t	df	p
Soru Tabanlı Malzemeler	Etkileşim	Tercih ederim	1520	3.06	1.16	0.278	1559	0.780
		Tercih etmem	41	3.01	1.19			
	Aidiyet	Tercih ederim	1520	3.28	1.11	0.351	1559	0.730
		Tercih etmem	41	3.22	1.12			
	Duyuşsal İfadeler	Tercih ederim	1520	1.90	0.91	-2.17	1559	0.030*
		Tercih etmem	41	2.22	0.99			
Metin Tabanlı Malzemeler	Etkileşim	Tercih ederim	1450	3.08	1.15	2.06	1560	0.039*
		Tercih etmem	112	2.85	1.16			
	Aidiyet	Tercih ederim	1450	3.28	1.11	-0.46	1560	0.644
		Tercih etmem	112	3.33	1.21			
	Duyuşsal İfadeler	Tercih ederim	1450	1.92	0.92	-0.63	1560	0.529
		Tercih etmem	112	1.98	1.06			
Görsel Tabanlı Malzemeler	Etkileşim	Tercih ederim	1218	3.14	1.15	5.41	1464	<0.001
		Tercih etmem	428	2.70	1.11			
	Aidiyet	Tercih ederim	1218	3.36	1.10	5.58	1464	<0.001
		Tercih etmem	428	2.93	1.11			
	Duyuşsal İfadeler	Tercih ederim	1218	1.96	0.93	3.04	1464	0.002**
		Tercih etmem	428	1.76	0.93			
Ses Tabanlı Malzemeler	Etkileşim	Tercih ederim	900	3.20	1.15	5.23	1543	<0.001
		Tercih etmem	645	2.89	1.14			
	Aidiyet	Tercih ederim	900	3.42	1.10	5.64	1543	<0.001
		Tercih etmem	645	3.10	1.10			
	Duyuşsal İfadeler	Tercih ederim	900	1.98	0.96	3.02	1543	0.002**
		Tercih etmem	645	1.83	0.86			
Video Tabanlı Malzemeler	Etkileşim	Tercih ederim	1449	3.09	1.15	3.45	1555	0.001**
		Tercih etmem	108	2.69	1.13			
	Aidiyet	Tercih ederim	1449	3.32	1.10	4.56	1555	<0.001
		Tercih etmem	108	2.81	1.13			
	Duyuşsal İfadeler	Tercih ederim	1449	1.93	0.91	0.65	1555	0.514
		Tercih etmem	108	1.87	1.05			
Etkileşim Tabanlı Malzemeler	Etkileşim	Tercih ederim	1245	3.14	1.16	5.28	1492	<0.001
		Tercih etmem	249	2.72	1.09			
	Aidiyet	Tercih ederim	1245	3.38	1.09	6.82	1492	<0.001
		Tercih etmem	249	2.86	1.13			
	Duyuşsal İfadeler	Tercih ederim	1245	1.97	0.94	3.73	1492	<0.001
		Tercih etmem	249	1.73	0.82			

Not. (1 = Hiç Katılmıyorum; 5 = Tamamen Katılıyorum); <0,001 = p<0,001; **p<0,01; *p<0,05.

Tablo 4'te öğrenme malzemesi türü açısından sosyal bulunuşluğun incelenmesi neticesinde elde edilen bulgular görülmektedir. Bu bulgulara göre soru tabanlı malzemeler açısından yalnızca duyuşsal ifadeler faktörünün anlamlı bir biçimde farklılaştığı dikkat çekmektedir ($t = -2,17$; $df = 1559$; $p < 0,05$). Buna göre soru tabanlı malzemeleri tercih etmem diyen öğrenenler, tercih ederim diyen öğrenenlere kıyasla daha fazla duyuşsal ifadeleri kullanmaktadır. Diğer taraftan, etkileşim ve aidiyet soru tabanlı malzemeleri her iki grupta da benzer düzeylerde dağılım göstermektedir.

Metin tabanlı malzemeler açısından yalnızca etkileşim faktörü anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır ($t = 2,06$; $df = 1560$; $p < 0,05$). Buna göre metin tabanlı malzemeleri tercih ederim diyen öğrenenlerin tercih etmem diyen öğrenenlere kıyasla etkileşim düzeyi daha yüksektir. Bununla beraber, aidiyet ve duyuşsal ifadeler faktörü anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p > 0,05$). Görsel tabanlı malzemeler açısından etkileşim ($t = 5,41$; $df = 1464$; $p < 0,001$), aidiyet ($t = 5,58$; $df = 1464$; $p < 0,001$) ve duyuşsal ifadeler ($t = 3,04$; $df = 1464$; $p < 0,01$) faktörleri anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır. Bu bağlamda görsel tabanlı malzemeleri tercih eden öğrenenlerin, tercih

etmeyen öğrenenlere kıyasla etkileşim, aidiyet ve duyuşsal ifadeler düzeyi daha yüksektir. Ses tabanlı malzemeler açısından etkileşim ($t = 5,23$; $df = 1543$; $p < 0,001$), aidiyet ($t = 5,64$; $df = 1543$; $p < 0,001$) ve duyuşsal ifadeler ($t = 3,02$; $df = 1543$; $p < 0,01$) faktörleri anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır. Buna göre ses tabanlı malzemeleri tercih eden öğrenenlerde, tercih etmeyen öğrenenlerle kıyaslandığında etkileşim, aidiyet ve duyuşsal ifadeler düzeyleri daha yüksektir.

Diğer taraftan, video tabanlı malzemeler açısından etkileşim ($t = 3,45$; $df = 1555$; $p < 0,01$) ve aidiyet ($t = 4,56$; $df = 1555$; $p < 0,001$) faktörleri anlamlı bir biçimde farklılaşırken duyuşsal ifadeler faktörü farklılaşmamaktadır ($p > 0,05$). Dolayısıyla video tabanlı malzemeleri tercih ederim diyen öğrenenlerde, tercih etmem diyen öğrenenlere kıyasla etkileşim ve aidiyet düzeyleri daha yüksektir. Ancak, duyuşsal ifadeler açısından bir farklılık tespit edilememiştir ($p > 0,05$). Video tabanlı malzemeler, öğrenenlerin birbirleriyle sohbet etmelerine, tartışmalarına ve ortak çalışma yapmalarına olanak tanır. Ayrıca, video tabanlı malzemeler, öğrenenlere diğer öğrenenlerle ortak bir deneyim yaşama fırsatı sunar. Bu deneyimler, öğrenenlerin birbirleriyle bağlantı kurmasına ve bir topluluğa ait olma duygusu geliştirmesine yardımcı olabilir. Son olarak, etkileşim tabanlı malzemeler açısından etkileşim ($t = 5,28$; $df = 1492$; $p < 0,001$), aidiyet ($t = 6,82$; $df = 1492$; $p < 0,001$) ve duyuşsal ifadeler ($t = 3,73$; $df = 1492$; $p < 0,001$) faktörleri anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir. Bu bağlamda etkileşim tabanlı malzemeleri tercih eden öğrenenlerin, tercih etmeyen öğrenenlere kıyasla etkileşim, aidiyet ve duyuşsal ifadeler düzeyleri daha yüksektir.

Tercih Edilen Çalışma Türü Açısından Sosyal Bulunuşluğun İncelenmesi

Öğrenenlerin tercih ettikleri çalışma türü açısından sosyal bulunuşluğu inceleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Tercih Edilen Çalışma Türü Açısından Sosyal Bulunuşluğun İncelenmesi

Değişkenler	Grup	n	x	s	F	p	İS	
İlk Tercih Edilen Çalışma Türü	Etkileşim	1. Diğer öğrencilerle	46	3.53	1.14	13.91	<0.001	1-2 2-3
		2. Kendi kendime	1285	2.99	1.16			
		3. Öğretim elemanıya	241	3.35	1.06			
	Aidiyet	1. Diğer öğrencilerle	46	3.76	1.15	11.42	<0.001	1-2 2-3
		2. Kendi kendime	1285	3.22	1.12			
		3. Öğretim elemanıya	241	3.51	1.03			
	Duyuşsal İfadeler	1. Diğer öğrencilerle	46	2.60	1.18	18.31 BF	<0.001	1-2 2-3
		2. Kendi kendime	1285	1.87	0.90			
		3. Öğretim elemanıya	241	2.08	0.97			
İlinci Tercih Edilen Çalışma Türü	Etkileşim	1. Diğer öğrencilerle	193	3.33	1.08	13.45	<0.001	1-2 2-3
		2. Kendi kendime	846	2.93	1.14			
		3. Öğretim elemanıya	533	3.18	1.17			
	Aidiyet	1. Diğer öğrencilerle	193	3.58	1.09	10.91	<0.001	1-2 2-3
		2. Kendi kendime	846	3.18	1.12			
		3. Öğretim elemanıya	533	3.34	1.09			
	Duyuşsal İfadeler	1. Diğer öğrencilerle	193	2.09	0.88	8.47	<0.001	1-2 2-3
		2. Kendi kendime	846	1.84	0.92			
		3. Öğretim elemanıya	533	2.00	0.95			
Üçüncü Tercih Edilen Çalışma Türü	Etkileşim	1. Diğer öğrencilerle	454	3.31	1.09	21.79	<0.001	1-2 2-3
		2. Kendi kendime	818	2.89	1.15			
		3. Öğretim elemanıya	300	3.18	1.17			
	Aidiyet	1. Diğer öğrencilerle	454	3.53	1.01	22.32 BF	<0.001	1-2 2-3
		2. Kendi kendime	818	3.11	1.13			
		3. Öğretim elemanıya	300	3.38	1.13			
	Duyuşsal İfadeler	1. Diğer öğrencilerle	454	2.06	0.92	16.93 BF	<0.001	1-2 2-3
		2. Kendi kendime	818	1.79	0.90			
		3. Öğretim elemanıya	300	2.07	0.97			

Not. BF = Brown-Forsythe.

Tablo 5'te görüldüğü gibi, ilk tercih edilen çalışma türü açısından etkileşim ($F = 13,91$; $p < 0,001$), aidiyet ($F = 11,42$; $p < 0,001$) ve duyuşsal ifadeler ($F = 18,31$; $p < 0,001$) faktörleri anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır. Benzer biçimde ikinci tercih edilen çalışma türü açısından etkileşim ($F = 13,45$; $p < 0,001$), aidiyet ($F = 10,91$; $p < 0,001$) ve duyuşsal ifadeler ($F = 8,47$; $p < 0,001$) faktörlerinde de bir farklılık söz konusudur. Son olarak, üçüncü tercih edilen çalışma türü açısından da etkileşim ($F = 21,79$; $p < 0,001$), aidiyet ($F = 22,32$; $p < 0,001$) ve duyuşsal ifadeler ($F = 16,93$; $p < 0,001$) faktörlerinde bir farklılaşma vardır.

Tek yönlü varyans analizinde (ANOVA) gruplar arasında anlamlı bir fark bulunması durumunda bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edilmesi sonrasında analiz sonuçları yorumlanmaktadır. Bu doğrultuda grupların ortalama puanlarını hesaplamak amacıyla uygun çoklu karşılaştırma testinin (POST-HOC) kullanılması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2017). İşlem sonrası testlerinde farklı seçenekler bulunmaktadır. Bunların asıl işlevi temelde aynı olmakla birlikte gruplar arasında varyansların eşit dağılıp dağılmadığına göre aralarında farklılık olan grupları belirlemede kullandıkları formüller farklı olmaktadır. Bu testlerde varyansları homojen dağılan gruplar için en sık kullanılanı Bonferroni testidir. Gruplar arasında varyansların homojen dağılmadığı durumda Tamhane testi yaygın bir şekilde işe koşulmaktadır. Varyansların homojen dağılıp dağılmama durumuna göre bu testlerden birini seçmek yeterlidir (Kalaycı, 2017).

İlk tercih edilen çalışma türü açısından, elde edilen bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu görebilmek amacıyla işlem sonrası testlerinden Bonferroni (etkileşim ve aidiyet) ve Tamhane (duyuşsal ifadeler) testleri uygulanmıştır. Bu bağlamda diğer öğrenenlerle ve öğretim elemanı ile çalışma türünü tercih eden öğrenenlerde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Öyle ki, diğer öğrenenlerle ve öğretim elemanı ile çalışma türünü benimseyen öğrenenlerde, kendi kendine çalışma türünü benimseyen öğrenenlerle mukayese edildiğinde etkileşim, aidiyet ve duyuşsal ifadelerin düzeyi daha fazladır.

İkinci tercih edilen çalışma türü açısından, belirlenen farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için işlem sonrası testlerinden Bonferroni testinden yararlanılmıştır. Bonferroni testine göre kendi kendine öğrenenlere kıyasla diğer öğrenenlerle ve öğretim elemanı ile etkileşim kurarak çalışma türünü tercih eden öğrenenlerde anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda diğer öğrenenlerle ve öğretim elemanı ile çalışma türünü benimseyen öğrenenlerde, kendi kendine çalışma türünü benimseyen öğrenenlere karşılaştırıldığında etkileşim, aidiyet ve duyuşsal ifadeler düzeyinin daha çok olduğu belirlenmiştir.

Üçüncü tercih edilen çalışma türü açısından, ortaya konulan farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespitini gerçekleştirmek için işlem sonrası testlerinden Bonferroni (etkileşim) ve Tamhane (aidiyet ve duyuşsal ifadeler) testleri yapılmıştır. Buna göre kendi kendine öğrenenlere kıyasla diğer öğrenenlerle ve öğretim elemanı ile çalışma türünü tercih eden öğrenenlerde anlamlı bir farklılık söz konusudur. Diğer öğrenenlerle ve öğretim elemanı ile çalışma türünü benimseyen öğrenenlerde, kendi kendine çalışma türünü benimseyen öğrenenlere kıyasla etkileşim, aidiyet ve duyuşsal ifadeler düzeyi daha çoktur.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tartışma

Bu çalışmada Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemindeki öğrenenlerin sosyal bulunuşluk düzeyleri, tercih edilen etkileşim türleri ve öğrenme malzemelerinin kullanım durumunu mercek altına alınmıştır. İlgili inceleme 2022-2023 öğretim yılı bahar döneminde Açıköğretim Sisteminde kayıtlı öğrenenleri kapsamıştır. Öğrenenlerin sosyal bulunuşluk düzeyleri, tercih ettikleri etkileşim türleri ve öğrenme malzemeleri kullanım durumları ölçümlenerek, bu değişkenlerin sosyal bulunuşluk açısından nasıl bir değişim gösterdiği irdelenmiştir.

Çalışma bulguları, Açıköğretim Sistemindeki öğrenenlerin tercihleri ve davranışları hakkında değerli bilgiler sunmaktadır. Bulgular, öğrenenlerin çoğunluğunun Açıköğretim Sistemi'nde bir ön lisans programına kayıtlı olduğunu ortaya koyarak bu eğitim türünün popülerliğini ve erişilebilirliğini vurgulamaktadır. Ayrıca, öğrenenlerin Anadolium eKampus platformunda genellikle ortalama 3-4 saat geçirdikleri ve bu da öğrenme çabalarına önemli bir zaman ve emek harcadıklarını göstermektedir. Bu bulgular, alan yazındaki çalışmalarla da örtüşmektedir (Sönmez ve Özdamar, 2024). Sönmez ve Özdamar (2024) tarafından yapılan çalışmada öğrenenlerin öğrenme sürecinde öğrenme yönetim sistemlerinde önemli ölçüde zaman ve çaba harcadıklarının altını çizmiştir.

Açıköğretim dersleri için tercih edilen çalışma yöntemleri incelendiğinde, öğrenenlerin kendi kendilerine çalışmayı tercih ettikleri görülmüştür. Bu tercih, öğrenenlerin ders malzemeleriyle kendi hızlarında ilerleme esnekliğine sahip olduğu Açıköğretimin bağımsız öğrenme ilkesiyle uyumludur. Alan yazındaki çalışmalarda da açıköğretimin öz-yönlendirmeli ve bağımsızlık özelliklerine vurgu yapılmaktadır. Bu yönüyle mevcut çalışma, alan yazındaki diğer çalışmalarla tutarlıdır (Baykan ve Naçar, 2007; Bonk ve Lee, 2017). Diğer taraftan, çalışma bulguları, farklı öğrenme malzeme türlerine yönelik tercihleri ortaya koymuştur. Bu bağlamda soru ve video tabanlı malzemeler, öğrenenler arasında en çok tercih edilen malzeme türü olmuştur. Bu bulgular alan yazındaki çalışmalarla örtüşmektedir (Anisa, 2022; Cano, 2023). Öyle ki, Cano (2023), öğrenenlerin görsel tabanlı öğrenme malzemelerini daha çok tercih ettiklerini vurgulamış ve bu durumun video tabanlı öğrenme malzemelerinin öğrenenler arasında popüler olduğunu belirtmiştir. Benzer biçimde, Anisa (2022) öğrenenlerin video tabanlı malzemelerden öğrenmeyi, tekrar etme ve soru-cevap oturumları gibi canlı ders etkinlikleriyle birlikte tercih ettiklerini ortaya koyarak öğrenenler arasında etkileşimli ve ilgi çekici bir öğrenme deneyiminin altını çizmiştir. Dolayısıyla soru ve video tabanlı öğrenme malzemelerinin öğrenenler açısından daha çekici olduğuna işaret edilmiştir. Buna ek olarak soru ve video tabanlı malzemeler, öğrenenlerin aktif olarak düşünmelerini ve soru sormalarını gerektiren malzemeler olduğundan söz konusu bu malzemeler, öğrenenlerin kendi düşünce ve duygularını ifade etmeleri için bir fırsat sunabilmektedir. Bu nedenle de öğrenenlerin birbirleriyle daha çok soru-cevap şeklinde etkileşime geçtikleri değerlendirilmektedir.

Sosyal bulunuşluk açısından, çalışma, farklı türdeki öğrenme malzemelerine yönelik öğrenen tercihlerinin etkileşim, aidiyet ve duygusal ifade düzeylerini anlamlı olarak farklılaştırdığını ortaya koymuştur. Ses tabanlı malzemeleri tercih eden öğrenenler, ses tabanlı malzemeleri tercih etmeyenlere göre daha yüksek düzeyde etkileşim, aidiyet ve duygusal ifadeler sergilemiştir. Bu durum öğrenenlerin birbirleriyle sohbet etmelerine, tartışmalarına ve ortak çalışma yapmalarına olanak sağlamasıyla açıklanabilir. Alan yazındaki çalışmalarda ses tabanlı malzemelerin eşzamanlılık, duygusal ifadelerin ve duyguların daha iyi anlaşılabilmesi gibi özelliklerden ötürü diğer öğrenme malzemelerine kıyasla daha ilgi çekici ve etkileyici bir öğrenme deneyimi sunduğu dile getirilmiştir (Trespacios ve Uribe-Flórez, 2019). Ayrıca metin tabanlı öğrenme malzemelerine kıyasla ses tabanlı malzemelerin geleneksel öğrenmenin ötesine geçerek öğrenenlere öğrenen-içerik etkileşimi açısından önemli fırsatlar sağladığının da altı çizilmiştir (Lin, 2012).

Benzer şekilde, video tabanlı malzemeleri tercih eden öğrenenler daha yüksek düzeyde etkileşim ve aidiyet sergilemiştir. Bu bulgular, belirli öğrenme malzemelerinin Açıköğretim Sisteminde öğrenenler arasında bir topluluk ve bağlılık duygusu oluşturmadaki rolüne işaret etmektedir. Ayrıca bu bulgu, alan yazındaki çalışmaları da desteklemektedir (Ren, 2022). Aidiyet ve duygusal ifadeler faktörünün anlamlı bir şekilde farklılaşmaması ise, metin tabanlı malzemelerin, öğrenenlerin bir topluluğa ait olma veya duygularını ifade etmede etkili olmadığını düşündürmektedir. Dolayısıyla bu durum metin tabanlı malzemelerin, görsel veya sesli malzemeler kadar sosyal bir deneyim sunmamasından kaynaklanabilir. Bu bulgular etkili ve ilgi çekici çevrimiçi dersler tasarlarırken öğrenenlerin öğrenme malzemesi tercihlerini dikkate almanın önemini altını çizmektedir. Sosyal bulunuşluk kavramı, etkileşim ve katılımın çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenenler arasında bir topluluk ve bağlantı duygusu geliştirmedeki rolünü vurgulamaktadır (Kadir vd., 2021). Öğrenenlerin birbirleriyle ve ders içeriğiyle etkileşime geçmeleri için fırsatlar sunmak, destekleyici ve işbirliğine dayalı bir öğrenme atmosferini teşvik etmek için gerekli bir koşuldur (Harris, 2023).

Çalışmada ayrıca, tercih edilen çalışma biçimiyle ilişkili olarak sosyal bulunuşluk da incelenmiştir. Bulgular, tercih ettikleri çalışma türüne bağlı olarak öğrenenler arasında etkileşim, aidiyet ve duygusal ifadelerde önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle, diğer öğrenenler ve öğretmenlerle birlikte çalışmayı tercih eden öğrenenler, kendi öz yönlendirmeli öğrenenlere kıyasla daha yüksek düzeyde etkileşim, aidiyet ve duygusal ifadeler sergilemiştir. Söz konusu bulgu alan yazındaki çalışmalarla da örtüşmektedir (Richardson ve Swan, 2019). Bu durumun ise işbirlikçi öğrenme ortamlarının ve eğitmen liderliğindeki etkileşimlerin, öğrenenler arasında daha güçlü bir topluluk duygusuna ve bağlılığa katkıda bulunduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca alan yazında sosyal bulunuşluğun çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenci katılımı ve bağlılığı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğuna da işaret edilmiştir (Yueh vd., 2014).

Sonuç

Sonuç olarak, bu çalışmanın bulguları Açıköğretim Sistemindeki öğrenenlerin tercihlerine ve davranışlarına ışık tutmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın katılımcıları ağırlıklı olarak ön lisans programlarına kayıt yaptırmakta ve öğrenme platformunda önemli miktarda zaman harcamaktadır. Çalışma ayrıca, tercih edilen çalışma türü olarak kendi kendine çalışmanın önemini ve soru tabanlı ve video tabanlı öğrenme malzemelerinin popülerliğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla açık ve uzaktan öğrenme kapsamında soru ve video tabanlı öğrenme malzemelerinin popülerliği, programlara yeni sunulacak olan derslerde faydalanılacak öğrenme malzemeleriyle ilgili de bir ipucu sunmaktadır. Öğrenenlerin hazırlanılacak olan soru ve video tabanlı öğrenme malzemeleri ile sosyal bulunuşlukları artırılabilir ve etkileşimli bir öğrenme deneyimi yaşamalarına olanak verilebilir.

Ayrıca çalışma, ses ve video tabanlı malzemelerin daha yüksek düzeyde etkileşim, aidiyet ve duygusal ifadelerle katkıda bulunması ise belirli öğrenme malzemelerinin sosyal bulunuşluğu desteklemedeki rolünü vurgulamaktadır. Söz konusu malzemelerin etkileşim açısından daha değerli olduğu göz önünde tutulmalıdır. Ek olarak çalışma bulgularının, tercih edilen çalışma türü sosyal bulunuşluğu önemli ölçüde etkilediğine, diğer öğrenenler ve eğitmenlerle etkileşime giren öğrenenlerin, öz yönelimli öğrenenlere kıyasla daha yüksek düzeyde etkileşim, aidiyet ve duygusal özellikler sergilediğini göstermesi, tercih edilen çalışma türü açısından öğrenenlere daha çok etkileşimli bir öğrenme deneyimi sunulmasına dikkat çekmektedir. Yönelimsel ve teknik bağlamda öğrenenlere öğrenme yönetim sistemleri üzerinden etkileşimli bir çevrimiçi öğrenme deneyimini sağlayabilecek bir alt yapının ve öğrenme malzemelerinin sunulması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu noktada da öğrenenlerin farklı öğrenme tercihlerine göre hareket edilmesi ve öğrenen tercihine göre bir öğrenme deneyimi sunulması tavsiye edilmektedir.

Son olarak, çalışma bulgular, Açıköğretim derslerinin tasarımı ve sunumu için öneriler sunmakla birlikte etkileşimli ve ilgi çekici öğrenme malzemelerinin yanı sıra işbirliğine dayalı öğrenme ortamlarına duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Eğitmenler tüm bunları göz önüne alarak sosyal bulunuşluğu artırıcı, topluluk duygusunu ve anlamlı öğrenme deneyimlerini destekleyici öğrenme ortamları tasarlayabilirler. Ancak, mevcut çalışmada öğrenenlerin sosyal bulunuşluk ile başarı durumları arasında bir ilişkilendirmeyi yapacak veri toplanmadığı için gelecek çalışmaların sosyal bulunuşluğu, öğrenen başarısı ile incelemesi tavsiye edilmektedir. Böylelikle sosyal bulunuşluk açısından etkileşimli ve ilgi çekici öğrenme ortamlarının öğrenenlerin başarısını ne düzeyde etkilediği ortaya konulabilecektir.

Öneriler

- Bu çalışma, Açıköğretim Sisteminde öğrenenlerin tercihleri ve davranışları hakkında değerli bilgiler sunarken, daha fazla araştırma yapılması gereken konular bulunmaktadır. Mevcut bilgiyi artırmak için, gelecekteki araştırmalarda aşağıdaki konular dikkate alınabilir:
- - Boylamsal çalışmalar: Öğrenen tercihleri ve davranışlarındaki değişiklikleri uzun bir süre boyunca incelemek için boylamsal çalışmalar yürütmek, Açıköğretim Sistemi içindeki dinamiklerin daha derinlemesine anlaşılmasını sağlayacaktır.
- - Karşılaştırmalı analiz: Açıköğretim Sistemindeki öğrenenlerin tercih ve davranışlarının geleneksel fiziksel eğitim ortamlarındakilerle karşılaştırılması, Açıköğretimin kendine özgü yönleri ve öğrenen katılımı ve sonuçları üzerindeki etkisi hakkında bir bakış açısı sağlayabilir.
- - Eğitmen etkisi: Eğitmenlerin Açıköğretim Sistemindeki öğrenenler arasında sosyal bulunuşluğu ve katılımı sağlamadaki rolünün araştırılması, etkili çevrimiçi öğrenmeyi destekleyen stratejiler ve uygulamalar hakkında değerli bilgiler sağlayacaktır.
- - Öğrenen memnuniyeti ve sonuçları: Öğrenen tercihleri, sosyal bulunuşluk ile öğrenen memnuniyeti ve sonuçları arasındaki ilişkinin araştırılması, Açıköğretim Sisteminde öğrenen başarısını etkileyen faktörlerin anlaşılmasına katkıda bulunacaktır.

Kaynaklar

- Akcaoğlu, M. ve Lee, E. (2016). Increasing social presence in online learning through small group discussions. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 17(3). <https://doi.org/10.19173/irrodl.v17i3.2293>
- Anisa, A. (2022). Efl students' perceptions and preferences of the video use as a replacement for traditional lecture method. *IDEAS: Journal on English Language Teaching and Learning, Linguistics and Literature*, 10(1), 310-325. <https://doi.org/10.24256/ideas.v10i1.2656>
- Arifin, W. N. (2015). The graphical assessment of multivariate normality using SPSS. *Education in Medicine Journal*, 7(2), 71-75.
- Armellini, A. and Stefani, M. D. (2015). Social presence in the 21st century: an adjustment to the community of inquiry framework. *British Journal of Educational Technology*, 47(6), 1202-1216. <https://doi.org/10.1111/bjet.12302>
- Başaran, Y. K. (2017). Sosyal bilimlerde örnekleme kuramı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 47(5), 480-495.
- Baykan, Z. and Naçar, M. (2007). Learning styles of first-year medical students attending erciyes university in Kayseri, Turkey. *Advances in Physiology Education*, 31(2), 158-160. <https://doi.org/10.1152/advan.00043.2006>
- Bonk, C. J. and Lee, M. M. (2017). Motivations, achievements, and challenges of self-directed informal learners in open educational environments and moocs. *Journal of Learning for Development*, 4(1). <https://doi.org/10.56059/jl4d.v4i1.195>
- Brockman, R., Taylor, J., Segars, L., Selke, V., ve Taylor, T. (2020). Student perceptions of online and in-person microbiology laboratory experiences in undergraduate medical education. *Medical Education Online*, 25(1). <https://doi.org/10.1080/10872981.2019.1710324>
- Brown, C. ve Wilson, C. (2016). One university making a difference in graduate education. *Journal of Holistic Nursing*, 34(4), 402-407. <https://doi.org/10.1177/0898010116633319>
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cano, J. (2023). A conjoint study and segmentation on the preferred online learning attributes of senior high school learners. *International Journal on Open and Distance E-Learning*, 9(1). <https://doi.org/10.58887/ijodel.v9i1.108>
- Caprara, L., ve Caprara, C. (2021). Effects of virtual learning environments: A scoping review of literature. *Education and Information Technologies*, 27(3), 3683–3722. doi:10.1007/s10639-021-10768-w
- Chen, Y., Lei, J., ve Cheng, J. (2019). What if online students take on the responsibility: students' cognitive presence and peer facilitation techniques. *Online Learning*, 23(1). <https://doi.org/10.24059/olj.v23i1.1348>
- Claypoole, V., Neigel, A., Waldfogle, G., ve Szalma, J. (2019). Evaluative social presence can improve vigilance performance, but vigilance is still hard work and is stressful. *Journal of Experimental Psychology Human Perception ve Performance*, 45(5), 616-627. <https://doi.org/10.1037/xhp0000635>
- Cleveland-Innes, M. ve Campbell, P. (2012). Emotional presence, learning, and the online learning environment. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 13(4), 269.
- Creswell, J. W. (2014). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. New York: Pearson.
- Cui, T. ve Wang, J. (2023). Empowering active learning: a social annotation tool for improving student engagement. *British Journal of Educational Technology*, 55(2), 712-730. <https://doi.org/10.1111/bjet.13403>

- Fabian, K., Smith, S., Taylor-Smith, E., & Meharg, D. (2022). Identifying factors influencing study skills engagement and participation for online learners in higher education during covid-19. *British Journal of Educational Technology*, 53(6), 1915-1936. <https://doi.org/10.1111/bjet.13221>
- Feinberg, J. ve Aiello, J. (2006). Social facilitation: a test of competing theories1. *Journal of Applied Social Psychology*, 36(5), 1087-1109. <https://doi.org/10.1111/j.0021-9029.2006.00032.x>
- Fiock, H. (2020). Designing a Community of Inquiry in Online Courses. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 21(1), 135–153. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v20i5.3985>
- Geng, S., Law, K., ve Niu, B. (2019). Investigating self-directed learning and technology readiness in blending learning environment. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16(1). <https://doi.org/10.1186/s41239-019-0147-0>
- Guichon, N. ve Cohen, C. (2014). The impact of the webcam on an online l2 interaction. *Canadian Modern Language Review/ La Revue Canadienne Des Langues Vivantes*, 70(3), 331-354. <https://doi.org/10.3138/cmlr.2102>
- Güneş, İ., Büyük, K., Öztürk, A., Tuna, G., vd. (2017). Kitlelesel uzaktan eğitimde öğrenen-içerik etkileşimi: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi örneği. *Açıköğretim Uygulamaları Ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 9-36.
- Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., ve Sarstedt, M. (2017). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*. Thousand Oaks: Sage.
- Haris, M. H. M., Husin, S. F., Rosli, R., & Rahmat, N. H. (2023). Is there connectivism in online engagement?. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 13(8). <https://doi.org/10.6007/ijarbss/v13-i8/17736>
- Harnisch, H. and Taylor-Murison, L. (2011). Transition and technology—evaluation of blended learning delivered by university staff to 6th form students. *British Journal of Educational Technology*, 43(3), 398-410. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8535.2011.01190.x>
- <https://doi.org/10.19173/irrodl.v13i3.1174>
- <https://doi.org/10.19173/irrodl.v13i4.1234>
- Huang, K., Law, V., ve Lee, S. J. (2018). The role of learners' epistemic beliefs in an online community of inquiry. *British Journal of Educational Technology*, 50(4), 1882-1895. <https://doi.org/10.1111/bjet.12684>
- Jung, I. (2001). Building a theoretical framework of web-based instruction in the context of distance education. *British Journal of Educational Technology*, 32(5), 525-534. <https://doi.org/10.1111/1467-8535.00222>
- Kadir, Z. A., Mohamad, F., Rathi, N. A. M., & Rashid, M. H. A. (2021). The perceived effectiveness of student engagement strategies in open and distance learning. *International Journal of Asian Social Science*, 12(1), 1-12. <https://doi.org/10.18488/5007.v12i1.4388>
- Kalaycı, Ş. (2017). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Dinamik Akademi Yayın Dağıtım.
- Kim, H.Y. (2013). Statistical notes for clinical researchers: Assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry ve Endodontics*, 38(1), 52-54.
- Kılıç-Çakmak, E., Çebi, A. ve Kan, A. (2014). E-öğrenme ortamlarına yönelik “Sosyal Bulunuşluk Ölçeği” geliştirme çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(2), 755-768. [10.12738/estp.2014.2.1847](https://doi.org/10.12738/estp.2014.2.1847)
- Kopus, T., Mikhalat, E., Belozerovala, E., ve Meshcheryakova, O. (2021). *Instructor presence in online teaching: challenges and opportunities*. SHS Web of Conferences, 127, 03002. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202112703002>
- Kreijns, K., Xu, K., ve Weidlich, J. (2021). Social presence: Conceptualization and measurement. *Educational Psychology Review*, 34(1), 139–170. doi:10.1007/s10648-021-09623-8

- Lin, C., Zheng, B., ve Zhang, Y. (2016). Interactions and learning outcomes in online language courses. *British Journal of Educational Technology*, 48(3), 730-748. <https://doi.org/10.1111/bjjet.12457>
- Lin, H. (2012). Effects of multimedia vocabulary annotations on vocabulary learning and text comprehension in esp classrooms. *CALL: Using, Learning, Knowing, EUROCALL Conference, Gothenburg, Sweden, 22-25 August 2012*, Proceedings. <https://doi.org/10.14705/rpnet.2012.000047>
- Loke, S. (2015). How do virtual world experiences bring about learning? a critical review of theories. *Australasian Journal of Educational Technology*, 31(1). <https://doi.org/10.14742/ajet.2532>
- Marriott, P. (2002). A longitudinal study of undergraduate accounting students' learning style preferences at two uk universities. *Accounting Education*, 11(1), 43-62. <https://doi.org/10.1080/09639280210153263>
- Martin, F., Parker, M., ve Deale, D. (2012). Examining interactivity in synchronous virtual classrooms. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 13(3), 228.
- Miao, J. ve Ma, L. (2022). Students' online interaction, self-regulation, and learning engagement in higher education: the importance of social presence to online learning. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.815220>
- Mykota, D., ve Duncan, R. (2007). Learner characteristics as predictors of online social presence. *Canadian Journal of Education*, 30(1), 157-170. <https://doi.org/10.2307/20466630>
- Oh, C. S., Bailenson, J. N., ve Welch, G. F. (2018). A systematic review of social presence: Definition, antecedents, and implications. *Frontiers in Robotics and AI*, 5. doi:10.3389/frobt.2018.00114
- Özsarı, G., ve Aydın, C.H. (2021). Interaction preferences of distance learners in Turkey. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, <https://doi.org/10.1080/02680513.2021.1981279>
- Öztok, M. ve Kehrwald, B. (2017). Social presence reconsidered: moving beyond, going back, or killing social presence. *Distance Education*, 38(2), 259-266. <https://doi.org/10.1080/01587919.2017.1322456>
- Öztürk, Ö., Erorta, Ö., Güler, E., Uğurhan, Y. Z. C. (2023). Açıköğretim Sisteminde öğrenenlerin canlı derslere ilişkin görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları Ve Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 337-355. <https://doi.org/10.51948/auad.1198562>
- Pallant, J. (2011). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS* (4th ed.). New York: Open University Press.
- Peacock, S., Cowan, J., Irvine, L., ve Williams, J. (2020). An exploration into the importance of a sense of belonging for online learners. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 21(2), 18-35. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v20i5.4539>
- Ren, X. (2022). Investigating the experiences of online instructors while engaging and empowering non-traditional learners in e-campus. *Education and Information Technologies*, 28(1), 237-253. <https://doi.org/10.1007/s10639-022-11153-x>
- Richardson, J. C., ve Swan, K. (2019). Examining Social Presence in Online Courses in Relation to Students' Perceived Learning and Satisfaction. *Online Learning*, 7, 68-88.
- Ruey, S. (2010). A case study of constructivist instructional strategies for adult online learning. *British Journal of Educational Technology*, 41(5), 706-720. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8535.2009.00965.x>
- Samardzija, N. ve Peterson, J. (2015). Learning and classroom preferences of gifted eighth graders. *Journal for the Education of the Gifted*, 38(3), 233-256. <https://doi.org/10.1177/0162353215592498>
- Sanginetto, E., Capuano, N., Gaeta, M., ve Micarelli, A. (2007). Adaptive course generation through learning styles representation. *Universal Access in the Information Society*, 7(1-2), 1-23. <https://doi.org/10.1007/s10209-007-0101-0>

- Sederevičiu ėi Paciauskienė, Ž.; Valantinaite, I.; Asakavičiu ėi, V. (2022). 'Should I Turn On My Video Camera?' The Students' Perceptions of the Use of Video Cameras in Synchronous Distant Learning. *Electronics* 11, 813. <https://doi.org/10.3390/electronics11050813>
- Shannon, C. ve Clarke, D. (2022). How teacher presence engages and supports online female postgraduate students at an australian regional university. *Ascilite Publications*, e22098. <https://doi.org/10.14742/apubs.2022.98>
- Shatila, S. (2023). Not Alone When I'm Feeling Stressed: Online Adult Learner Connection and Retention. *Adult Education Quarterly*, 74(1), 43-61. <https://doi.org/10.1177/07417136231184570>
- Sönmez, A. and Özdamar, N. (2024). Examining the factors related to learners' intention and usage continuity of online learning. *Open Praxis*, 16(2), 195-207. <https://doi.org/10.55982/openpraxis.16.2.570>
- Swope, K., Cadigan, J., Schmitt, P., ve Shupp, R. (2008). Personality preferences in laboratory economics experiments. *The Journal of Socio-Economics*, 37(3), 998-1009. <https://doi.org/10.1016/j.socec.2006.12.065>
- Trespalcios, J. and Uribe-Flórez, L. J. (2019). Case studies in instructional design education: students' communication preferences during online discussions. *E-Learning and Digital Media*, 17(1), 21-35. <https://doi.org/10.1177/2042753019874149>
- Vrieling-Teunter, E., Henderikx, M., Nadolski, R., ve Kreijns, K. (2022). Facilitating peer interaction regulation in online settings: the role of social presence, social space and sociability. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.793798>
- Wang, J., Yang, Y., Liu, H., ve Aalst, J. (2021). Continuing to teach in a time of crisis: the Chinese rural educational system's response and student satisfaction and social and cognitive presence. *British Journal of Educational Technology*, 52(4), 1494-1512. <https://doi.org/10.1111/bjet.13129>
- Wang, M. ve Chen, H. C. (2013). Social presence for different tasks and perceived learning in online hospitality culture exchange. *Australasian Journal of Educational Technology*, 29(5). <https://doi.org/10.14742/ajet.215>
- Yu, Z. (2021). The effects of gender, educational level, and personality on online learning outcomes during the covid-19 pandemic. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 18 (1). <https://doi.org/10.1186/s41239-021-00252-3>
- Yueh, H., Lin, W., Liu, Y., Tominaga, S., & Minoh, M. (2014). The development of an interaction support system for international distance education. *IEEE Transactions on Learning Technologies*, 7(2), 191-196. <https://doi.org/10.1109/tlt.2014.2308952>

EXTENDED SUMMARY

Open and distance learning have emerged as significant educational paradigms, offering students unparalleled flexibility in achieving their academic goals. In tandem with the proliferation of virtual classrooms, it has become imperative to understand how social connections, interaction modalities, and learning resource preferences influence the educational experiences of distance learners (Miao and Ma, 2022). The Community of Inquiry (CoI) framework has garnered recognition for its efficacy in enhancing students' learning experiences in online settings by emphasizing social presence, cognitive presence, and teaching presence (Geng et al., 2019). Leveraging frameworks like CoI, educators can foster engaging virtual learning communities that facilitate effective learning outcomes.

The choice of learning materials profoundly impacts learner engagement and outcomes in online courses. Effective learner-content and learner-instructor interactions are crucial for facilitating knowledge construction and comprehension, as well as enhancing learner satisfaction and performance (Lin et al., 2016). Understanding the relationship between social presence, interaction types, and learning material preferences enables educators to tailor instructional methods to enhance learner engagement, motivation, and learning experiences.

This study aims to expand scholarly understanding by examining how social presence levels among open and distance learners influence their preferences for interaction styles and learning materials. By exploring this intricate interplay, the research provides insights for the development of effective instructional strategies, with the potential to enrich instructional approaches, enhance learner engagement, and bolster academic achievements in open and distance education.

Social presence holds great significance in online learning environments, fostering connection, belonging, and engagement among learners. It is closely linked to increased student engagement, improved learning quality, and the development of a strong sense of community (Fiock, 2020). In open and distance education, where physical proximity is absent, establishing social presence becomes crucial for creating a supportive and interactive learning atmosphere.

Social presence in online learning is multifaceted and influenced by various factors, including the configuration of learning environments and the availability of social affordances (Akcaoglu and Lee, 2016). Tools such as live sessions and social annotation features positively impact the online learning experience, fostering real-time interaction and communication among learners (Cui and Wang, 2023).

Instructional design, facilitation techniques, learner attributes, and instructor involvement significantly shape the development of social presence within virtual classrooms (Wang et al., 2021). Effective design strategies can boost engagement levels and foster connectedness among learners. Peer facilitation techniques positively impact cognitive presence, underscoring the importance of peer interactions in nurturing social presence (Chen et al., 2019).

Learner preferences for learning materials are influenced by instructional design, interactivity, and personalized learning experiences (Brockman et al., 2020). Well-designed materials enhance interest and motivation, ultimately shaping learners' material preferences. Learner attributes, such as learning styles and existing knowledge, impact material preference and engagement (Marriott, 2002).

Interactive features and multimedia components within learning materials enhance engagement and retention of information (Sangineto et al., 2007). Anadolu University Open Education System exemplifies dynamic learner-content interaction through a diverse array of e-learning materials, curated to meet modern learners' needs (Güneş et al., 2017). Live courses, a central component of the Anadolium eKampus platform, facilitate real-time interaction between instructors and learners, enriching the learning experience (Öztürk et al., 2023).

The study investigates the influence of social presence on interaction styles and learning material preferences among open and distance learners. Data collection involved 1617 learners, with statistical analyses revealing significant findings. Learners predominantly enrolled in associate degree programs and spent substantial time on the learning platform. Self-study was the preferred study style, with question-based and video-based materials being favored.

The results revealed that social presence plays a significant role in shaping interaction styles and material preferences among open and distance learners. Notably, learners who preferred audio-based and video-based

materials demonstrated higher levels of engagement. This finding highlights the importance of incorporating interactive learning materials that utilize auditory and visual elements to enhance learner engagement and comprehension.

Furthermore, collaborative study modes were found to promote greater interaction among learners. This emphasizes the value of instructor-led interactions and collaborative learning environments in open and distance education. By creating opportunities for learners to work together and actively engage with the content, educators can foster a sense of community and facilitate meaningful learning experiences.

These findings underscore the importance of integrating interactive learning materials and collaborative learning environments into online education. When educators incorporate these elements into their instructional design, they have the potential to enhance social presence, create a supportive community, and promote deep learning experiences for learners.

Moving forward, future research should explore longitudinal trends in social presence and its impact on learning outcomes over an extended period. Additionally, conducting comparative analyses between open and distance education and traditional educational settings can provide valuable insights into the unique benefits and challenges of each approach. Investigating the influence of instructors on social presence and examining the relationship between learner preferences, social presence, and academic outcomes are also fruitful areas for further exploration.

By addressing these areas of research, we can continue to refine online learning environments, ensuring that they meet the evolving needs of learners in open and distance education. Ultimately, this will result in enhanced educational experiences and improved outcomes for learners in these settings.